

Aktuális

A TITOKTARTÁSRÓL

GÖRBE LÁSZLÓ

A keresztény iskolák akkor teljesíthetik feladataikat, ha „*a Jézus által ránk hagyott értékeket a mai társadalom nyelvén képesek megfogalmazni; ha mernek egy értékeken alapuló pedagógiai programot és helyi tantervet kidolgozni vagy kidolgoztatni. Ezt az anyagi és szellemi áldozatot meg kell hozniuk a fiatalok érdekében. A fiatalok iránti felelősség ezt várja el a katolikus oktatás vezetőitől.*”

Szeptemberben hatályba lépett a módosított közoktatási törvény. A hatályba lépés óta különböző politikai és nem politikai állásfoglalások jelentek meg. A legélesebb vita a módosítás 88. §-ában megjelentek miatt alakult ki. Bár közismert a törvény eme része, mégis érdemes idézni:

„A pedagógust és a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottat titoktartási kötelezettség terheli a gyermekkel, a tanulóval és családjával kapcsolatos minden olyan tény, adatot, információt illetően, amelyről a hivatásának ellátása során szerzett tudomást. E kötelezettség független a foglalkoztatási jogviszony fennállásától, és annak megszűnése után, határidő nélkül fennmarad. A titoktartási kötelezettség nem vonatkozik arra az esetre, ha alóla a szülővel történő közlés tekintetében a tanuló, másokkal történő közlés tekintetében a tanuló és a szülő közösen, mindkét esetben írásban fel-

mentést adott. A tanuló írásbeli hozzájárulásának hiányában sem minősül a titoktartási kötelezettség megszegésének a cselekvőképtelen kiskorú szülőjének tájékoztatása, ha az a konkrét tény, adat, információ átadása nélkül, és azt követően történik, hogy a pedagógus, illetve a nevelő és oktató munkát segítő alkalmazott meggyőződött arról, hogy a tanulót ezzel nem hozza hátrányos helyzetbe.”

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia így nyilatkozott ebben a kérdésben:

„A pedagógust terhelő titoktartási kötelezettség és a szülőt megillető tájékoztatási jog között is ellentmondás van. A szülőt megilleti – többek között – az a jog, hogy gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről, tanulmányi előmeneteléről részletes érdemi tájékoztatást, neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon (...). A törvényhozót terheli a felelősség, hogy az ellentmondást feloldja (...).”¹

A Magyar Köztársaság Alkotmánya ide vonatkozó paragrafusai így szólnak:

„59. § A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jó hírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.”

„67. § A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családja, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi, és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.”

A gyermek/tanuló jogképessége teljes körű. Mindazon jogok és kötelezettségek megilletik őt, amelyek bármelyik állampolgárt – ezt a jogegyenlőséget az alkotmány biz-

tosítja. A jog tételesen meghatározza azokat a jogokat, amelyek a gyermeket életkoránál fogva nem illetik meg (házasság; honvédelem; büntetethőség).

A jogérvényesítési és joggyakorlási képességet cselekvőképességnek nevezik. A jogalkotó az életkori sajátosságok miatt speciális szabályozásban biztosíthatja a gyermek jogainak érvényesítését.

14 éves koráig a gyermek cselekvőképtelen. A gyermek minden ügyében a képviselője jár el. Ezért lehet, mi több, *kell* az ilyen korú gyermek szüleit tájékoztatni a gyermek engedélye nélkül is. (Természetesen egy ilyen korú gyermeknek is joga van a jó hírnévhez.)

14 és 18 éves kora között a gyermek korlátozottan cselekvőképes. A gyermek jogait már ketten gyakorolják: joga van a szülőnek gyermeke nevében jognyilatkozatot tenni (az ide vonatkozó törvények betartásával), de már a gyermek is tehet jognyilatkozatot.

A 18. életévét betöltött fiatal már nagykorú, és cselekvőképessége birtokában van. (A kivételekről itt nem szólnunk.) Joga van ahhoz, hogy saját ügyeit maga intézze.

A feszültséget a tantervi célok megváltoztatása okozta.

Az 1905-ös népiskolai tantervben a következőt olvassuk: „*A népiskola akkor oldja meg feladatát, ha a gyermeket mindarra megtanítja és neveli, amit majdan családi, egyházi és polgári életükben tudniok és tenniök kell, hogy emberi rendeltetésüknek megfeleljenek. Evégből adjon alapot a gyermekek hitének és vallásos életének, fejlessze ki bennük a nemzeti érzést és öntudatot, és lássa el őket a gyakorlati élet által követelt elemi ismeretekkel és ügyességekkel.*”²²

A NAT 2003 ugyanerről így szól: „*A pedagógusok készítsék fel a gyermeket, a fiatalo-*

kat arra, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani. (...) Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki.”

A konfliktust két részre bonthatjuk:

1. *Amíg a gyermek cselekvőképtelen* (14 éves koráig), addig a szülőnek joga van a pedagógus részéről teljes körű tájékoztatásra (természetesen a pedagógus hivatásból eredő diszkrécióját megtartva), hiszen csak így tud a gyermeke érdekében jó döntéseket hozni, és felelősséggel viseltetni irányában, amelyre viszont *törvény* kötelezi. (A pedagógus számára akkor adódik igazán konfliktushelyzet, ha a szülő nem képes a saját és a gyermeke jogainak észszerű gyakorlására. Ebben az esetben más, a gyermek jogait biztosító megoldást kell keresni.)

2. *A korlátozottan cselekvőképes* (14–18 év közötti) *fiatal* esetében a tanulónak nyilatkozatot kell tennie arról, hogy kéri-e szülei tájékoztatását. (E célra lehet külön formanyomtatványt készíteni, amelyet a diák és a szülő is aláír, majd lead az igazgatónak.) Ez a nyilatkozat addig érvényes, ameddig a tanulói jogviszony fennáll, vagy ameddig vissza nem vonják; de automatikusan megszűnik a tanuló 18. életévének betöltésével. (Ezeket az elemeket mindenképpen tartalmaznia kell a nyilatkozatnak.)

A kérdés jogi szabályozása azért nem megfelelő, mert bár az iskoláról vallott hivatalos felfogás megváltozott, a társadalmi elvárások kevésbé változtak. Régen az iskola értékeit akart közvetíteni, és amikor ezen értékek elsajátítása megtörtént, ak-

kor vált felnőtté a gyermek, és találta meg helyét a társadalomban. A Nemzeti alaptanterv olyan fogalmakat, kifejezéseket használ („életvitelt megalapozó szokások”, „életvitelt kialakít”), amelyek nem közvetítenek értékeket, csak utat mutat, amelyen elindulva a gyermeknek magának kell megtalálnia az értékeket.

A gyermek joga tehát „abszolút értéké” vált a „relativizált értékek” között.

A keresztyén szellemiségű iskolák akkor teljesíthetik feladataikat, ha a Jézus által ránk hagyományozott értékeket *a mai társadalom nyelvén* képesek megfogalmazni; ha mernek egy értékeken alapuló pedagó-

giai programot és helyi tantervet kidolgozni vagy kidolgoztatni. Ezt az anyagi és szellemi áldozatot meg kell hozniuk a fiatalok érdekében. A fiatalok iránti felelősség ezt várja el a katolikus oktatás vezetőitől.

(A főszerkesztő megjegyzése: Lapzárta után érkezett a hír, hogy az Oktatási Minisztérium visszavonni, illetve módosítani készül a törvény vitatott paragrafusát.)

JEGYZETEK:

1. Új Ember, 2003. október 5.
2. *Tanterv és utasítás az elemi népiskolák számára*, 1905.

